

MŁODOŚĆ (610) *sb f*

Oba o jasne.

sg N młodość (86). ◊ *G* młodości (318). ◊ *D* młodości (12). ◊ *A* młodość (51). ◊ *I* młodością (14).
◊ *L* młodości (121). ◊ *V* młodości (3). ◊ *pl G* młodości (1). ◊ *A* młodości (2). ◊ *L* młodościach (2).
Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Początkowy okres życia człowieka do około 30 lat; fragment tego okresu; też dzieciństwo; adolescentia Mymer¹, Mącz, Calep; ephēbia Murm, BartBydg, Calep; iuventa Murm, Mącz, Calep; iuuenilitas Calep, Cn; iuuentus Calag; pueritia PolAnt; bona aetas, flos aevi a. aetatis Cn (534) : Ephebia. [...] Młodość około czternaście lat. Murm 46; Iuuenta [...] Młodość między. xxi. y między. xxviii. lat. Murm 46; Mymer¹ 21; FalZioł I 35v; BartBydg 49b; A nie wierny to iest łtroz młodość poczcziwołci RejJóz Iv, Iv marg; BielKom F5, F8; PRzyczyny od Świádectwá odwodzące ty łą. Naprzod łátá/ s łtrony młodości ktoby był młódzy niż czternaście lat GroicPorz x, 114; RejWiz 7, 87; A człowiek łpráwiedliwy vmárły/ potępia żywe niełpráwiedliwe: y młodość rychło łkonána [iuuentus celerius consumata]/ długi żywot niełpráwiedliwego. Leop Sap 4/16; RejZwierz 65; BibRadz I 376b marg; BielKron 82, 105, 145v; tak łię maią zwyczaj łżeby młodości popędliwość łatwie powłciągnąć mogli. KwiatKsiąż D2v, A4v, B; Lubrica adolescentia, Niełtáteczna młodość. Mącz 198a; Adolescentiae senectus obrepit, Młodość łtárość náłłáduye. Mącz 352c; Praetextati anni, sive aetas praetextata, Młodość/ pánictwo Mącz 453d; GórnDworz K4v; Gdyż čás á łmierć dybie vłtáwicznie łáko złódziey/ á nie pátrzy áni młodości áni łtanu człowieká ładnego. RejZwierc 178v, [28]v, 29v, 161v, 177; O Boże [...] Drogo to/ widzę/ v łiebie/ Dáć młodość/ y baczenie zárez: łedno płáćić Drugim trzebá KochOdpr B, A4v; Calag 302b; KochPs 42; więcej o łkáztorze/ niłzli o vbiorách ábo łwieckich á młodości połpolitych zábáwách myłłac SkarŻyw 192, 136, 241; KochFr 14; Calep 26b, 38a, 365b, 572b, 573a; GórnTroas 73; KochFrag 15; LatHar 597; KołakCath B2; GDyż Piłmo S. łwiádczy/ łz włzyłtek łwiek człowieczy poczáwłzy od młodości łest zły SarnStat 240; GosłCast 56; PaxLiz D4v.*

młodość czyja [w tym: pron poss (121), G sb i pron (6), ai poss (5)] (132): ZapWar 1513 nr 2093; podrołł/ tak łż go trudno bylo nołıtz/ a łamo niemoglo dlá łwé młodołci chodłitz. OpecŻyw 30v; łuż wy łudzie nábornıj [!] o łezu Krlłtowé młodołcij/ tym równé rzeczy rozmyłłaycie daley OpecŻyw 35v; HistJóz D2, E2; RejJóz C; RejKup o8v; BielKom Ev; LubPs M [2 r.], X4v, bb6, ff3v; KrowObr 143; A łák łuchwá mowłá o łudzkiey młodołci/ łáko łie przy niey łkufzą łzıwne omyłłnołci. RejWiz 92, 24, 29, 32v, 43, 63; UstPraw Iv [2 r.]; RejZwierz 57; Thył łest ołiec moy/ y wodz młodołci moıey [mearum adolescentiarum]. BibRadz Ier 3/4, Iob 29/4, Ps 89/46, 144/12, Prov 2/17, Is 54/4; BielKron 10, 46v, 51 [2 r.], 82, 123v, 158v, 187v, 430; KwiatKsiąż Q2v; HistRzym 113v [2 r.], 131; RejPos A2, 40, 40v, 69v, 281, 356; Gdyżechmy łuż odpráwıli pırwłzy łwiek człowieká młodego/ to łest od národzenia łego áż do łrzedniego łwieku łego/ gdzie łie łuż wypıláłá włzyłká młodołć łego RejZwierc 30, A5v, 18v [2 r.], 24v, 28, 28v (18); BielSpr b3v; BudBib Gen 43/33; Nikł twoıá młodołciá [tuam iuventutem] niech niegárdzi/ ále wzorem bądż wıernym w mowıe/ w obcowanıu/ wmiłosci/ w wierze/ wčzyłtołci. BudNT 1.Tim 4/12; CzechRozm 130; Andrzej Kopyćıńłki. TEgo młodołć obaczłz porzádná ná włzyłłkım PaprPan X4, E3 [2 r.], G2, H3, Y, Y3; KochPs 135, 153;

ifz bieżał do kłaftztoru profłząc/ áby był przyięty. ale Opat widział młodość iego: bez woley rodzicow wczynić tego niechciał. *SkarŻyw* 332; lecz Stárfzy widząc młodość iego/ y fzczure/ chude á fubtelne ciała iego wiązanie/ rozumiał ifz ciężarow zakonney powinności znieść niemogł. *SkarŻyw* 411, 68, 125, 134, 200, 211 (16); *KochTr* 12; *KochFr* 86; *WerKaz* 301; *ArtKanc* L8, Q19, S4; *GórnRozm* A2; *ActReg* 78, 165; *KochFrag* 51; *LatHar* 142; *WujNT* 1.Tim 4/12; nápiáli byli książki o dziećínftwie P. IEZVSOWYM, domyśláiąc fię rzeczy y dziwow około tákie⁸⁰ dziećięcia y młodości iego. *SkarKaz* 38a; *CiekPotr* 21; *GosłCast* 41. Cf »dni młodości [czyjej]«, »grzechy młodości [czyjej]«, »nieprawości młodości [czyjej]«, »uczynki młodości [czyjej]«, »żona (a. mąż) młodości [czyjej]«.

W połączeniu szeregowym (1): ktorzy máiąc młodość/ vrodę/ gładkość/ obyczáie/ męftwo/ dzielność/ zacność/ doftátek/ síła czálu ku niczemu nie przyfzedzy/ próżno ftrawili. *GórnDworz* Aa3.

W przeciwstawieniu: »młodość ... starość« (5): Stároč z młodością woiuie *BielKom* 5v, Ev; *LubPs* A5; Ten w młodych leciech był wybrány ná ftolec Papielki/ [...] włzákze iego młodość przemienioná była w ftároč/ dofyć roftropnie poftánowienie czynił *BielKron* 187v. Cf »w młodości ... w starości«.

W porównaniu (1): Młodość náfzá iáko láto. *CzahTr* H4.

W charakterystycznych połączeniach: młodość bezrozumna, nędzna, niebezpieczna, (nie)stateczna (2), przykra, stracona, ucieszna, uporna, wdzięczna, zacna; młodości popędlliwość.

Przysłowia: Boć wierę młodości fzkoda Ktora płynie iako woda *RejJóz* Dv.

A za diabła młodość ftoi Kto fie fwego cienia boi *RejJóz* Dv.

Zwłáfcza gdi fie młodość s cnotą fpoi Zá wielką rzecz człowiekowi ftoi. *BielKom* E.

Zwroty: »z młodości nauczyć się (a. nauczać), nauczony (a. przyuczony), dać ku uczeniu; od młodości nauczyć (a. przyuczyć się)« = *docere a iuventute Vulg* [szyk zmienny] (4:3:1;3): *LibLeg* 8/133; *March*¹ A3v; *BielŻyw* 85; Náutzay fyná twego zmłodości dobrze działáć. *March*³ V2v; *WróbŻółt* 70/17, Y4; Ięzyká fię Zydowskiiego náuczylá/ ktoregom fię ia zmłodości/ afz do tego czálu z pracą wielką po części náuczył *SkarŻyw* 142, 87, 346, 371; *SkarKaz* 518a.

»młodością szafować, szymować« (1:1): możem żáłowáć niektorych [!] Ludzi/ pátrząc: iáko fwą młodością źle fzáfuia *BielSpr* b3v; Nádobnie fwą młodością ná włzytkim fzymuia *PaprPan* Y3.

»młodość (u)tracić (a. utracáć); młodość stracona« [szyk zmienny] (3;3): *RejWiz* 190v marg, Cc7v; człowiek wielkiew náuki y czytánia/ iż ná tych náukach młodość fwoię vtrácił *BielKron* 46v; *RejZwierc* 18v; tofz y tobie rádę/ ábyś twej młodości nieutrácił/ á poki malz čás vzył dobrego ná świećie *SkarŻyw* 308; Drugi ferdecznie płácze ftráconéy młodości *GórnTroas* 73.

»z młodości wychować (się) (a. (u)chować, a. wychowany), (wy)ćwiczony, wyprawowany; od młodości (wy)chować, ćwiczyc się, ćwiczony« = *a puero exercere PolAnt* [szyk zmienny] (10:2:1;2:2:1): yakom yá nyewzyał slugy [...] kthorego on vchowál zmlodoczy yego *ZapWar* 1513 nr 2093; *LibLeg* 8/133; A zam ia był tak ciebie wychował z młodości Abys ty był fwe fprawy obraczał ná złóci *RejJóz* G8v; *GliczKsiąż* D8v; *BibRadz* 2.Mach 15/12; *OrzRozm* R4v; *BielKron* 71, 153v; *KwiatKsiąż* A2; *HistRzym* 85; *RejPos* 38, 82; potrzebá/ áby przyklá[dem] roley/ z młodości były [dzieci] wypráwowány ku wydawánia owocu Pánu Bogu fwemu *RejPosWstaw* [41²]v; *BialKaz* H2v;

Był młodości we wżytkich náukách/ zwłazczá świętych bárzo ćwicżony *SkarŻyw* 317, 317; *WerKaz* 301; *SapEpit* B4.

»młodość wychować [w czym, między kim]« = *spędzić młodość* (3): *RejPos* 69v; *RejZwierc* 28v; Alem aż do látá wieku moiego fzełnałtego/ między wielą ludzi zacnych młodość pirwżą wychował *StryjKron* A3v.

Wyrażenia: »czas młodości« = *dies adolescentiae* *BibRadz* (9): *RejJóz* E4v; *BibRadz Iob* 29/4; *BielKron* 82; Dum aetas tempus tulit perfuncta satis sum, Poki czas młodości dopużczwał álbo pokim młoda była dościami vżyłá. *Mącz* 443c; Przepłynąłeś theż iuż wżytki burzliwe czáły młodości twoiey *RejZwierc* 136, 124, 178v; *SkarŻyw* 211; *ActReg* 78.

»dni młodości [czyjej]« = *dies adolescentiae* *Vulg* (4): á rowno gi z ziemią zniłłczyli/ y ftały fie f Krocone dni młodości ich *RejPs* 133v; *Leop Iob* 29/4, *Ez* 16/43, 60.

»grzechy młodości [czyjej]« (6): Grzechow młodości moiey [*peccatorum pueritiarum mearum* (*marg*) *adolescentiae meae* (-)]/ y przełtęptwá mego/ nie przywodź łobie ná pámięć *BibRadz Ps* 25/7, I 281a *marg*; *LatHar* 53, 644, 653, 657.

»k(wi)tnąca, zakwitła, zazieleniała młodość; (pierwszy) kwiat młodości; kwitnący w młodościach; młodość kwitnęła« [*szyk* 21:1] (14:2:1:1:3;1): *RejPs* 115v; áby záfię ku pirwżemu zdrowiu á czerłtwości/ á ku oney kwitnącey młodości przywrocon mógł być. *LubPs* A5; O plákácy káżdemu kwitnącey młodości/ Kto iá márnie vtráci w łprołney wżeteczności. *RejWiz* 190v; áby tá twoiá zácżęta w dobrych á w poczćiwych łpráwach młodość/ rołá y kwitnęłá w tobye *RejZwierc* A3; *Mącz* 498d; *RejZwierc* 136, 172; *KochPs* 135; mężá námowiłá/ iłz oboie zaráz w kwiećie młodości łwey/ czyłtość Pánu Bogu wieczną obiecali *SkarŻyw* 580, 130; Acme – Młodołcz ktnaca. *Calep* 18a; Póki zákwitłá młodość łtoi w łwoiey mierze/ Lekka myłł/ niepodobné rzeczy przed się bierze *KochFrag* 15; Dziękuię tobie zá wćielenie/ národzenie/ dziećinłtwo/ kwitnącą młodość/ y mężki [!] wiek twoy *LatHar* 27; *GosłCast* 41. Cf »w kwitnącej młodości«.

»nieprawości młodości [czyjej]« (1): á wkládałz ná mię niepráwołci młodości moiey [*iniquitates pueritiarum mearum*]. *BibRadz Iob* 13/26.

»pierwsza młodość« [*szyk* 6:1] (7): *LubPs* X4v; Prima iuventa, Pierwłza młodość. *Mącz* 321d; *StryjKron* A3. Cf »od (na)pi(e)rwszej młodości«, »z napirwszej młodości«, »w pierwszej młodości«.

»płocha młodość« (4): Abowiem częgo płocha młodość nie dowiedzye/ Káżdy fie tu w niey fliza rownie by ná ledzye. *RejWiz* 40; *RejZwierc* 106. Cf »w płochej młodości«.

»uczynki młodości [czyjej]« (1): á łnadz fie odnowiły y łtáre bliżny złółci moich/ ktore pochodziły z łfalonych vczynkow młodości moiey. *RejPs* 57.

»wiek (a. lata) młodości; młodość wieku« (4;1): A gdyż iuż miał látá młodości dáli go ná naukę. *HistRzym* 123; ktory [żywot człowieka]/ iáko thám [w tych księgach] vyrzyłz/ ielł ná trzy cięści rozdzielon/ tho ielł/ wiek młodości iego/ potym wiek łrzednich lat iego/ á potym iuż wiek zelłżlych á łzedziwych lat iego *RejZwierc* 206v, 119, [121]v; Gynwił Giedrułłowic [...] miał włtápić ná wielkie Xięłtwo Litewłkie práwem dziedzicznym/ ále mu w tym młodość wieku przełzkodziłá *StryjKron* 355.

»występki (a. postępki) młodości [czyjej]« [szyk 6:1] (7): *RejPs* 36, 37, 134v; Kości iego nápełnione fą wyłtępkow młodości iego [*repleta sunt occultis eius*] *BibRadz Iob* 20/11; *RejZwierc* 124; A méy młodości połtępki wżeteczne wyglądź z pámięci. *KochPs* 34; *GrabowSet* G4.

»żona (a. mąż) młodości [czyjej]« (3): Bo Iehowá oświadczył miedzy tobą a miedzy żoną młodości twoiey [*uxorem pueritarum tuarum*]/ przeciw ktorey ty wyłtępuiesz *BudBib Mal* 2/14, *Mal* 2/15; Nárzekay iáko Dziewicá (Bethulá) [...] dlá mężá młodości fwey: To iełt/ iáko niewiáłtá ktora mężá vtráciłá w młodości/ ábo zá ktorego w młodości połzłá. *CzechRozm* 129v.

Wyrażenia przyimkowe: »dla młodości [czyjej]« (1): wzięli Wacławá Czełskiego krolewicá/ kthory potym dla fwey młodości ípuścił koronę Ottonowi Bátorfkiemu kłiążęciu. *BielKron* 303.

»od młodości« (74): Był rodzicz z Poznania/ zchowal fie od młodości w Krakowie *WróbŻółtGlab* A4; *RejKup* 16; *LubPs* N4, Q2v, Q3, T4, cc6v; *RejZwierc* 58, 92; bo wżelki człowiek od młodości [*a iuventute*] íkłonniefzy iełt ku złemu *BibRadz Eccli* 17/13, *4.Ezdr* 6/32; *HistRzym* 44v; *BiałKat* 51; *HistLan* E2, Fv; *RejZwierc* A2; *BiałKaz* Bv, K2v; *CzechRozm* 205v; Iáłmużnikiem był od młodości. *SkarŻyw* 527 marg, 245, 248, 308, 328, 373 (9); *WujNT* 160. Cf »od młodości nauczyć«, »od młodości wychować «.

~ od młodości czyjej (38): *OpecŻyw* 30v; *WróbŻółt* 70/5; *RejPs* 43; *BielKom* Bv; *LubPs* F4v, K2; *Miłtzu* [!]/ te włyłthkie rzeczy záchowywałem od młodości moiey [*a iuventute mea*]. *Leop Mar* 10/20, *1.Reg* 12/2, *Ps* 128/1, 2, *Eccli* 6/18, *Ier* 3/24, 25, 22/21; *RejZwierc* 51; *BibRadz Gen* 8/20, 46/34, *1.Reg* 12/2, *Is* 47/15, *Ez* 4/14; *RejPos* 150, 324v; *RejZwierc* 153; *BudBib Iob* 31/18, *Ier* 32/30, *Ez* 4/14; *CzechRozm* 209; *SkarJedn* 388; *KochPs* 103; *SkarŻyw* 252, 305; *ArtKanc* Q9v; *WujNT Matth* 19/20, *Mar* 10/20, *Luc* 18/21; *SiebRozmyśl* K; Włżák oycze moy do tych lat od młodości moiey [*errata zmienia: dziecinłtwa mego*] Y łłużyłem, y byłem powolnym ci záwždy *CiekPotr* 20; *PaxLiz* E2v.

Wyrażenie: »od (na)pi(e)rwszej młodości« (2): Obáczże ludzki żywot od pirwłzey młodości/ iákich iełt pełen przygod/ iákich okrutności. *RejWiz* 94v; *KochPs* 103.

Szeregi: »od młodości aż do śmierci (a. skonania)« (3): Młodzieńłtwo y dziewictwo fwoie y czyłtość ciełefną od młodości afz do śmierci fwey záchował. *SkarŻyw* 241, 460, [474].

»od młodości aż do zgrzybiáłości (a. do wieku starego)« (3): od młodości fwey do wyeku łtárego/ Nye widzyałem ya nigdy człeka pobożnego/ Iżby mu [...] częgo nye dołtáło *LubPs* K2; bych fię iey był od młodości afz do zgrzybiáłości/ z wielką pilnościá/ z wielkim dowcipem vczył *SkarŻyw* 47; *SkarKaz* 81a. ~

»z młodości« = *a iuventute Vulg, PolAnt; ab adulescentia, ab infantia Vulg; a iuventa Mącz; ab iuvente aetate, a primis annis Modrz; a pueritia Calag* (96): Szwyąty Benedicł zmlodofczy dzyuy czynyl *PatKaz III* 112, 122v, 153v; *RejPs* 104, 156v; *RejJóz* A6, H8; *MurzNT* 111; *BielKom* D; rodzicy [...] nychay czuyá wtym/ áby dzyeci fwych zmlodofci nie rołpułłczáli *GliczKsiąż* E6, E; *RejZwierc* 49, 54; *BielKron* 363v; Iz w ktorych z młodości dowcip á zmyśl barzo ołtry iełt/ tedy w łtárości wielkiey połpolicie tępieie. *KwiatKsiąż* E2v, B3v, E2v [2 r.], F4v; *Mącz* 42b; *HistRzym* 119v; *RejZwierc* 273v; *BielSpr* 2v; Dziatki z młodości przyzwyczáiane być máią ku chwale Bożey. *RejPosWstaw* [41²]v marg; *PaprpPan* N2; *ModrzBaz* 12; Biłkup Mityleńłki rzekł: Iam zmlodofci írodze

fię o to z Lácinniki fwarzył *SkarJedn* 291; *Calag* 547a; *KochPs* 193; wielce fie w piśmie S. y czytaniu ie⁸⁰ kochać począł z młodości *SkarŻyw* 117; o nim [o *Piotrze*] łobie z młodości wiele dobrego tufząc/ do szkoly go ná náukę/ iną brácią do robot obracácią/ dáli. *SkarŻyw* 470, 13, 68, 178, 192, 200 (22); Ia wefoły dułze nie czuię z młodości *GrabowSet* C3, H3; *WujNT Act* 26/4; Drudzy bárzo łyny miłuią/ gdy im iednáią z młodości plebániye y chleb duchowny/ z ktorego łami pożytki biorą/ á ná łyná gniew Boży zwaláią. *SkarKaz* 421a; Bo łzábłą dobrej ławy z młodości nábywam/ Y części [!] ią niż piorem nád wierłzami kiwam. *CzahTr* K3.

~ z młodości czyjej (32): *RejPs* 130v, 186; zeznal yłz zmlodołczy łwey vzdi kofłulie łzuknye y ynne rzeczy dobre kthorech łzyą kolwyek mogli dorwacz kradł *LibMal* 1545/109; Włfytek Czas łmoy [!] młodołczy Zawzdym był pjen włech złołczy *RejKup* dd7, ł6v; *Leop Gen* 8/21, 46/34, 3.Reg 18/12, 1.Mach 2/66; *RejZwierz* A3; *BibRadz Eccli* 51/20; *BielKron* 5v, 109, 109v, 174; *RejPos* A3, 351; Tego włzego włtrzegłem z młodości moiey. *BudNT Luc* 18/21; iż łerce Człowiecze łkłonne ielt ku złemu z młodości łwoiey *CzechRozm*, 116, 222v; *ModrzBaz* 144v; *SkarŻyw* 92, 271; *ArtKanc* Q10; *GostGospSieb* +3; *GrabowSet* F; *LatHar* 59, 532, 556; *CiekPotr* C2v; *CzahTr* F4; *SkarKazSej* 658a. Cf »z młodości nauczyć się«, »z młodości wychować«.

Wyrażenia: »z małej młodości« (1): z małej młodości tey nam vzdy trzeba/ Coby gębę wznosiłá práwie tám do niebá. *RejWiz* 101v.

»z napirwszej młodości« (1): Zacny RADZIWILE/ z napirwłzėy młodości/ Myłłieł zázwdy ławy domowėy popráwić *KochJez* A2.

»z młodości lat [czyich]« (1): Ráč zchowác vpadku y połłiznienia/ łudzie z młodości łat łwych do grzechu łkłonne. *LatHar* 31.

Szeregi: »z młodości i (a) z dzieciństwa« [szyk 1:1] (2): IEłłcze z młodołci a práwie z dzieciłftwa náłłego włáłnie by nam przyłtało chwalic [...] łwięte imię twoie *RejPs* 168v; *LatHar* 142.

»z młodości i z pierwszych łat« (1): z młodołci/ y s pierrwłzych práwie do łwiczenia godnych łat/ moich [...] nigdym fie w próznování nie kochał *StrykKron* A3v.

»rano to jest z młodołci« (1): Tu prorok rozvodzi człowieká/ áby ráno to ielt zmlodołci bogá chwalił *RejPs* 137.

»z młodołci aż do łmierci« (1): Brutus s płáčzem pochowan [...] ná ktorego dziwne rzeczy przychodziły z młodołci aż do łmierci. *BielKron* 105v. ~

»za młodołci [czyjej]« (1): Ze iey miłe rodzice/ [Bóg] bárzo wnıey poćiełłył A iż zá iey młodołci łtym łłczelćim połpielłył. *KlerWes* Av.

»w młodołci« (111): *RejJóz* L; Pátrrze iákıey bywa człowiek młodołci/ Zwłázczá ielczce w burzliwey młodołci *BielKom* G3v; *LubPs* ee6; Zázıway kędy mozelz rołkołzy w młodołci *RejWiz* 22; *RejZwierz* 49v, 69v, 114; Penelope [...] nierowney cudnołci w młodołci nád ine byłá. *BielKron* 25v, 420; *BielKronCies* Mmmm3; *KwiatKsiąż* Cv, C2v, E3, F4v; *GórnDworz* H5v, Iv, K3, K4v, Kk4; *RejPos* 38v; *BudBib* 1.Reg 8/19; *CzechRozm* 129v [2 r.]; Y łynowie w młodołci tákiż zwyczáy máią/ Ize też łobie krzywdy vczynić nie dáią *PaprPan* T3, C4v, I3, N3; *SkarŻyw* 133, 249, 332, 371, 459, 496, 535; *CzechEp* 192, 400; *ZawJeft* 8; *KołakCath* C2; iednych w młodołci/ drugich iuż doroołych/ á niektorych w łtárołci powoływa [Bóg] ná łłuzbę łwoię. *WujNT* 84; *SkarKaz* 42a [2 r.]; *PaxLiz* A4v.

~ w młodości czyjej [w tym: *pron poss* (60), *G sb* (1), *ai poss* (1)] (62): Ián [...] odłączywłfy sie od ludzi ielłcze w łweé młodoćij/ miełłkál w ołtré pułłczy *OpecŻyw* 47v; *RejPs* 135, 175v; Przyłłas potym WKM w młodoći łwoiey w rozłłczne przygody *RejJóz* A2, C2v, I6, L2; *RejKup* g4v, ee7; á w młodoći twey [*in iuventute*] dokonałł dni twoich *HistAl* B6v, B5; *BielKom* C4v. E2v, F4; *LubPs* A3, cc6, cc6v; *Leop Eccli* 42/9; *RejZwierz* A2, 43; Aby byli łynowie náłzy iáko łzczepy rodzáyne w młodoći łwoiey [*in adolescentiis suis*] *BibRadz Ps* 143/12, *Num* 30/17; *OrzRozm* Q3v; *BielKron* 82; Moy miełły łtarce tył był w młodoći twoey barzo rozumnym człowiekiem *KwiatKsiąż* E3, Cv, Qv; *SienLek* 76, 95 [2 r.]; *GórnDworz* H5; *RejPos* 26v, 38v, 40v, 42v, 60 (8); *HistLan* D2; *RejZwierc* 162v, 204, 264, 265v; Dobrze mężowi gdy niełie iármzo w młodoći łwoiey [*in pueritiis suis*]. *BudBib Thren* 3/27, *Num* 30/3; *BiałKaz* I3; *CzechRozm* 136; *PaprpPan* D3, X2v; *ModrzBaz* 14, 14v; *SkarŻyw* 331 marg, 509 [2 r.], 580; *KochBr* 152; *WisznTr* 28; *ArtKanc* S3v; *KlonKr* Fv; *SkarKaz* 43b; *CzahTr* G2v.

W przeciwstawieniach: »w młodości ... w ostarzałoci, w starosci« (2): w they ołtárzałoci łwoiey/ nie czuie thákich mocy y łil w ochorzálém cíele łwoim/ iákie przed tym miał w kwitnącey młodoći łwoiey *LubPs* A3; Włodości [!] łácniey czártá zwalčzyć niłzli włtároći. *SkarŻyw* 225 marg.

Wyrażenia: »w bujnej młodości« (1): Ktore [*przyrodzenie*] w buyney młodoći by wirzbowa witká/ Kędy iá chcelł náchylic tedy [!] rołcie włzytká. *RejWiz* 5v.

»w kwitn(i)ácej młodości; kwitnący w młodości« (7;1): *RejPs* 135; Skroćileł ná włzem dni iego w tey kwitnącey młodoći *LubPs* T5v, A3; *BibRadz* I 3b marg; *StryjWjaz* A2; nim włzedł ná kázálnicę ledwie łię żywim bjć zdał: á łkoro mowic począł/ tákie iáko w kwitnącej młodoći kazánie czynił. *SkarŻyw* 312; *KlonKr* C4, Fv.

»w [czyjej] pierwszej młodości« (1): Tułzę pómniłł/ iákom ia w twéy piérwłzey młodoći Twárzy twoiey łogował *KochBr* 152.

»w płochey młodości [czyjej]« (2): *RejZwierc* 162v; A onći nie będzie frogi/ Zá twoie przykre złoći: W twey płochey młodoći. *WisznTr* 28. ~

Personifikacja: osoba dialogu (12): (*did*) Młodość. (-) Miły miłtrzu obáč łie/ przełtań łwey frogoći/ Nie odražay od ludzi mnię wdzyęcźney młodoći *BielKom* E3, 6, 8, D4v, E [3 r.], Ev (12).

W przen (2) : moy miły Krzełćijáńłki brácie ktory łie łtátecznie przebijelł przez to dwoie płochy woylko/ przez huff młodoći twoiey/ á przez drugi huff łrzednich łat łwoich *RejZwierc* 126v.

~ *Wyrażenie przyimkowe*: »z młodości« (1): Piotr łwiety, [...] vrodził łię w Weronie z rodzicow Kácerłkich [...] Ciáłto z dzieze zakwáłzoney [...] cudownie przáłne y łłodkie/ z młodoći ielłcze záłtawáło. *SkarŻyw* 371. ~

Przen: Początkowy okres istnienia czegoś (2) : Gdyłł ten wiek vtrácił młodoć łwoię [*iuventutem suam*]/ á czáły chylá łię ku łtároći. *BudBib* 4.*Esd*r 14/9; *Monárchye*/ máią poczátek łwoy/ máią młodoć/ máią łrzedni wiek/ máią łtároć/ á zá łtároćiá/ do łmierći y końcá przychodzą *GórnRozm* A2.

2. *Młody człowiek, młodzi ludzie* (21) : *RejJóz* H8 marg; *BielKom* C6; młodoć gdy podrałta/ nic łwowlnołneyłłzego/ Nie może być ná łwecie/ ni vpornieyłłzego. *RejWiz* 89v, 88, 89 [2 r.], 89v, 99; *RejZwierc* 15, 252v; *MycPrz* I A2v; A to áza łię częłćiá niedzieie ze złego wychowánia młodoći [*parva adolescentiae educatione*]. *ModrzBaz* 142; *KochPs* 170; *KochFr* 34; Tę przywáre młodoć

ma/ iż popędlowości Hámowác fwéy nie vmié/ ni możnéy krewkości. *GórnTroas* 22, 22; Potrzebá tefz cokolwiek pozwolić młodości, Ktorą, gdy ią ochęlnác chcelz przykrym munfztukiem [...] Znarowieie, y rádá prędko na kiel bierze. *CiekPotr* 28.

Wyrażenia: »młodość dziecinna« (2): *KuczKat* 395; w iákíe obyczáie młodość dziecinna będzie podaná/ tákie dłuogo y pámiętác y vzywác ich będzie. *RejZwierc* 7v.

»kwitnąca młodość« = *człowiek w kwiecie wieku* (1): Y ty kwitnąca młodości/ Y ty dożrzála ftárości/ Dayćie pánu cześć fpółecznie *KochPs* 215.

»niewinne młodości« (1): Nic iedno tym pomáże niewinne młodości/ Ktorzy ielzće nie ználi żadney wżeteczności. *RejWiz* 5v.

3. Temperament właściwy młodemu wiekowi (25) : Bo młodoocz bez rozumu kto ią na fzrot pułci Każdey rzeczy fwowolney człowieka dopułci *RejJóz* E4, E4; *RejZwierz* aa4, 129; *KochPs* 40; Krol [...] w Wilnie będąc z Małżonką Bárbárá krotofil rozmáitych według młodości vzywał. *StryjKron* 762.

młodość czyja [w tym: pron poss (7), G sb (1)] (8): *RejJóz* E4; *RejZwierz* 61v; *RejZwierc* 7, 29v, 136v; ná Bogomyłności czás trawił; y młodości fwego ciáła burzliwość/ niewczáły/ y wielkimi pofty/ nie fpánim/ y zimnem/ fkrócił. *SkarŻyw* 86; *CzahTr* A2; *SzarzRyt* Av.

W porównaniach (4): *RejJóz* E4 [2 r.], *RejZwierc* 29v; Gdy młodość/ iák koń twárdoufty/ bieży *GrabowSet* D.

W charakterystycznych połączeniach: młodość bystra (2), swawolna, wesola; młodości burzliwość, skoki.

Frazy: »młodość unosi [kogo]; uniesie się młodość; młodością uniesiony« [*szyk zmienny*] (5;1;1): Pomni że ta twa młodoocz czo cie to vnofi Iako fiano zielone vłchnie gdy ie skofi *RejJóz* E4; *GórnDworz* Bb; Bo choćbyś fobie wfpomniał iż cie kiedy młodość twa vnośiła/ nic fie przed tym nie trwoż *RejZwierc* 136v, 24v, [121]; *MycPrz* I A2v; dobyłem był fzáble moiey przeciwko ofobie W.M. mego Mćiwego Pána do czego iż mię była młodość moiá przywiodła y w tym vniośła *CzahTr* A2.

»młodość uwodzi (a. dać się uwodzić młodości); młodością uwiedziony« (4;1): *RejZwierc* 18; Wżemu Ricerftwu Polńkiemu/ á żwálfzczá tym/ ktore młodość náftronę vwodzi *BielSpr* b2; w świeckie myfli młodością vwiedziony/ brnąć bárzo począł *SkarŻyw* 332, 352; *KlonKr* E4.

Wyrażenie: »płocha młodość« (1): Lecz płocha młodość wnet krolá vwiodła *KlonKr* E4.

Szeregi: »młodość i krewkość (a. krew bujna)« (2): gdzie białugłowá częftokroć/ kthorą młodość/ y krewkość vnieść by miáła/ záltáwi fie/ y obroni/ tym wżytkim rzeczám *GórnDworz* Bb; *SkarŻyw* 352.

»ani młodość, ani złe przyrodzenie« (1): Nie dáyże fie áni młodości/ áni złemu przyrodzeniu/ áni złemu towarzyltwu vwodzić *RejZwierc* 18.

4. Uroda, wdzięk młodego człowieka (także zwierzęcia) (26) : Ach moy fynu mily/ moia vciecho/ gdzie fie podziála oną [!] twá młodoftz wielebná? Ach gdzie ieft twoie liczko nádobné/ iako rozá rumiané *OpecŻyw* 111v; w tymże mu [*jeleniowi*] rogi fpadną/ y młodoć fie przywroci *FalZioł* IV 8c; *KochPieś* 16; Ciáło fie chłubi młodością/ fwą krafa y też czyrftwością *ArtKanc* S3v; Bo życząc mu [*królowi tessalskiemu*] nowych lat/ y piérwżéy młodości/ W nádzieię żioł zchwalonych/ fpólnie go zábiły *KochFrag* 21; *KołakCath* C2; Ty miękczyłz fwą ofobą y młodość fpániáła/ Himenee łáfkáwy

y płeć podłtárzálja. *SapEpit* B3v; *KlonWor* 59; A więc tę młodość swoięg tak márníe chcełz ftrácić? [...] Y więc niechcełz potomłtwá zołtáwić po łobie? Przeczeńe dáłá náturá thę vrodę tobie? *PudłDydo* A3v; Nie pomysłay bárwiczką twarży łwey rumienić. Zwiędła iuz twoiá młodość/ gotuy łię do Bogá *ZbyłPrzyg* B2v, B3v [2 r.].

Wyrażenia: »młodość ciała« (2): *LatHar* 290; Kto łię w młodości y vrodzie ciáłá łwego kocha: mieyże zázwdy młodá á niepomázaná dułżę/ áby grzechem y zgrzybiáłością łwoiá/ ná ciáło wrzodow włzytkich nie wypułzczálja. *SkarKaz* 209a.

»kwiat (a. kwiecie) młodości; kwitnący w młodości« (8;2): *KochPs* 117; zázwdy głowá iego [szatana] od oney łłábey płci y kwiatá młodości [św. *Eufrozyny*] zdeptána byłá *SkarŻyw* 14, 206; *GrochKal* 26; *LatHar* 290; Ten bowiem to kwiecie młodości łwoiey [...] pierwey łię z tym światem rozłtał/ niź łię był z nim iákmiarz dołkonále obeznał *WysKaz* 2; *SiebRozmyśl* M2; *GosłCast* 11, 41; (*nagł*) NAGROBEK IEDNEY PANNIE. (-) TV on napiękniefzy kwiat pániełkiefy młodości/ Ktoremu y Helená/ y łámá w piękności Wenus rowna nie byłá/ leży pochowany *SzarzRyt* D2.

Szereg: »uroda i młodość« [szyk 2:1] (3): tám [w mieście] łię ná łprołny y nierządny żywot/ z vrody y młodości łwoiey niepocźciwego zyłku/ y rołkołzy łzukáiac/ vdálja. *SkarŻyw* [237], 206; *SkarKaz* 209a.

W przen (2) : łzkáráde á brzydliwe obyczáie w łobie miał [...] Práwá vłtáwił áby wolno káżdey białey głowie ofiárowác łwą młodość komu chce/ bądź męžátká álbo dzyewká. *BielKron* 151; Iák niewiáłtá nierządna/ młodość ma przedáyńá *KlonWor* 62.

5. *Niedojrzałość, miękkość, delikatność; teneritas Mącz, Calep* (4) : niechay połchną iefłcze w młodości łwoiey iáko gałáłki młode ktore iefłcze były nic odepniá nieodrołly *RejPs* 85v; *Teneritas, Szczupłość subtilność/ cienkość/ młodość. Mącz* 448c; *Calep* 1054b.

Szereg: »młodość a subtelność dzieciństwa« (1): Bo widzifz iż iefłcze w oney młodości á subtelności dzyecińtwá łwego then łwięty Pan poczał dła ciebie wielką nędzę [...] ćirpieć *RejPos* 19.

Synonimy: 1. *panictwo, wyrosłość.*

Cf **MŁODZIENSTWO, MŁODZIEŻ, MŁODŻ**